

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lastensuojelussa esiintyvistä vakavista ongelmista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Marko Kilven /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 838/2020 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että koulukodeissa ja muissa huostaanotettujen lasten sijoituspaikoissa pystytään tarjoamaan lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevaa huolenpitoa sekä takaamaan työntekijöille turvallinen työympäristö?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän syyskuussa 2020 valmistuneet ehdotukset (sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:28) tähtäävät lastensuojelun toimintaedellytysten parantamiseen ja sijaishuollon kehittämiseen. Työryhmän esityksen tavoitteena on, että lastensuojelun sijaishuollon sisältö ja rakenteet vastaisivat paremmin vaativaa erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriössä työskentelevän lasten ja nuorten vaativimpien palvelujen osaamis- ja tukikeskuksia valmistelevan työryhmän ehdotukset valmistuvat loppuvuodesta 2020.

Kuntaliiton lastensuojelun kuntakyselyssä vuonna 2017 kolmasosa vastanneista sosiaalityöntekijöistä kertoi sijoittaneensa hyvin usein lapsia sijaishuoltoon siksi, ettei lapsi saanut tarvitsemaansa mielenterveyshoitoa. Tämä heijastuu vaativaa erityistä tukea tarvitsevien lasten sijaishuollon järjestämiseen. Vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmä ehdottaa moniammatillisten palvelujen, lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen sekä alaikäisten päihdetyön palvelujen saatavuuden parantamista ennen sijaishuoltoa ja sijaishuollon aikana. Työryhmä esittää myös vaativan sijaishuollon sisällöstä, tarkoituksesta ja järjestämisestä säätämistä lailla, jolloin vahvistettaisiin toiminnallisesti integroitua sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä vaativan sijaishuollon parantamiseksi.

Lastensuojelulaki mahdollistaa koulukodeissa ja muissa lastensuojelulaitoksissa sijaishuollossa olevan lapsen rajoittamisen lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi silloin, kun se on lapsen edun mukaista ja lastensuojelulain edellytykset täyttyvät. Rajoituksia ovat yhteydenpidon rajoittaminen, aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen ja erityinen huolenpito. Vaativan sijaishuollon työryhmä on arvioinut näiden rajoitusten käyttöä perustuslain ja lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on oltava riittävästi aikaa ja resursseja tukea, seurata ja valvoa lapsen tarpeiden mukaisen ja perusoikeuksia kunnioittavan sijaishuollon toteutumista sekä lastensuojelulain mukaisten rajoitusten käyttöä. Työryhmä ehdottaa hallitusohjelman mukaisesti vähimmäishenkilömitoituksen säätämistä lastensuojelun sosiaalityöhön. Vuonna 2022 lastensuojelussa voisi yhdellä sosiaalityöntekijällä olla asiakkaanaan enintään 35 lasta.

Lastensuojelulaitosyhteisöjen turvallisuuden vahvistamiseksi tarvitaan sijaishuollon sisällön ja työmenetelmien pitkäjänteistä kehittämistä sekä henkilökunnan osaamisen vahvistamista. Tätä tukee sosiaali- ja terveysministeriön yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa julkaisema päivitetty lastensuojelun laatusuositus, johon sisältyvät lapsenoikeusperustaiset sijaishuollon laatukriteerit.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan tulee järjestelmällisesti tunnistaa työstä, työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä arvioida niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Työnantaja on velvollinen huolehtimaan tarpeellisilla toimenpiteillä työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työterveyshuolto on työpaikan tukena esimerkiksi riskien terveydellisen merkityksen arvioinnissa. Muun muassa Työterveyslaitos, työsuojelun vastualueet sekä Työturvallisuuskeskus tuottavat ohjeistusta työpaikoille riskienarviointiin ja -hallintaan.

Hallituskaudella on käynnistetty toimenpiteitä lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten työssä jaksamisen, työhyvinvoinnin ja työssä jatkamisen turvaamiseksi. Työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelmalla tuetaan työpaikkojen ja työterveyshuoltojen kykyä hallita mielenterveyttä uhkaavia riskejä ja vahvistetaan mielenterveyden voimavaroja sairauspoissaolojen ennaltaehkäisemiseksi ja työssä jatkamisen tueksi. Työssä jaksamista ja työhyvinvointia kehitetään hallitusohjelmaan sisältyvässä Työn ja työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmassa (TYÖ2030-ohjelma). Aluehallintoviraston työsuojelun vastualueet kohdistavat psykososiaalisen kuormituksen valvontaa lastensuojelutyössä työskenteleviin vuonna 2021.

Helsingissä 27.11.2020

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru